

- 1655 Mscr KK MC 29.8 (Varia 4.8) contains two versions of this text, a draft and a clean copy. The clean copy consists of five sheets (p. 479–487) and contains only the beginning of the article, size ca. 13,5 x 22 cm. The draft extends to the whole text and consists of nine sheets (p. 489–501 and 503–506), size ca. 21 x 33 cm. The article was published in NRF VI p. 43–52 (Castrén 1870g). The clean copy is followed here as far as it has been available. Its differences with the draft version have been noted.
- 1656 *roande* || Draft: 1. underhållande || 2. roande
- 1657 *till [...] Kuolajärwi* || Draft: 1. till Muonioniska || 2. till det obscura Kuolajärwi
Muonioniska in the first version proves that Castrén did not write the text in its original form in 1841 but instead during his journey to Lapland in the summer of 1838. This was the only time that he visited Muonioniska. See p. 78. (TS)
- 1658 *komiska* || Draft.: comiska
- 1659 *behörigen* || Draft: 1. no[vell] || 2. behörigen
- 1660 *en* || ~ så kallad || Draft: en
- 1661 *majestetiska Sallatunturi* || Draft: 1. majestetiska Pallastunturi || 2. majestetiska Sallatunturi
 Also Pallastunturi is situated in Western Lapland like Muonioniska. See p. 80. (TS)
- 1662 *med [...] hjessa* || Draft: 1. med sina snöomhöljda tj toppar || 2. med sin hvita i moln || 3. med sin hvita hjessa
- 1663 *själen* || Draft: 1. min själ || 2. själen
- 1664 *storhet* || Draft: höghet
- 1665 *endast* || Draft: blott
- 1666 *under [...] resa* || Draft: 1. så väl nu som under mina föregående resor || 2. under min resa
- 1667 *sistledne sommar* || Draft: i sommar
 Change because of reuse of the text.
- 1668 *tjenar det factum* || Draft: må anföras

❖ 479 ❖

10

Utdrag ur ett bref,
 dateradt Kuolajärwi
 den 3 December 1841¹⁶⁵⁵

Enligt mitt löfte wore jag wäl skyldig att undfägna dig med en rese-beskrifning, d. ä. en roande¹⁶⁵⁶ berättelse om de förhållanden, under hvilka min person småningom blifvit från det lysande Helsingfors förflyttad ända upp till det obscura Kuolajärwi¹⁶⁵⁷. Detta borde äfven vara en för mig angenäm sysselsättning, emedan i en sådan beskrifning mitt jag finge agera hufvudpersonen; hvartill allt annat skulle förhålla sig, såsom radierna i en cirkel till dess medelpunkt. Hvem skulle icke önska att spela en så vigtig role, i synnerhet då det står rese-beskrifvaren fritt, att förgylla sin berättelse med små historier, roande anecdoter komiska¹⁶⁵⁸ och tragiska äfventyr, med ett ord: göra sig till hjälten i en behörigen¹⁶⁵⁹ utstyrd novell. Detta vore i sanning det enda sättet ❖ för mig att gälla för en¹⁶⁶⁰ *iso herra*, såsom skjutsbönderna wanligen kallat mig, då jag i motsatts mot Länsmän, Pantfogdar och andra resenärer, färdats beskedligt med deras hästar och språkat förtroligt med dem sjelfva om deras oekonomie, lefnadsförhållanden med mera dylikt. Men då jag skådar midt för mig det majestetiska Sallatunturi¹⁶⁶¹ med¹⁶⁶² sin kala hjessa, så intages själen¹⁶⁶³ af häpnad, och hela min förmenta storhet¹⁶⁶⁴ sammanfaller

❖ 480

till ett intet. I känslan af denna min litenhet skall jag således endast¹⁶⁶⁵ meddela dig några få notiser, dem jag samlat under¹⁶⁶⁶ min flyktiga resa genom Finland.

Emedan jag, såsom du troligen har dig bekant, sistledne¹⁶⁶⁷ sommar tog vägen långsmed kusten, så har jag naturligtvis icke⁴⁸¹ kunnat göra någon betydlig ✨ skörd af fornsånger och mythiska traditioner. Må dock ingen påstå, att sång och saga helt och hållet försvunnit från kustlandet. Till wederläggning af ett sådant påstående tjenar¹⁶⁶⁸ det factum, att jag till och med i Ulfsby Socken¹⁶⁶⁹ antecknat några trollrunor, och öfverhufvud ej funnit någon ort i Finland så fattig på mythiska¹⁶⁷⁰ qwarlefvor, att der icke¹⁶⁷¹ varit något att skörda.¹⁶⁷² Likväl har jag ännu ingen stadgad öfvertygelse om den af Agricola angifna¹⁶⁷³ olikheten emellan¹⁶⁷⁴ Tawaöstländska och Karelska stammarnes mythiska föreställningssätt.¹⁶⁷⁵ Att trollsångerna och hela den magiska kulten¹⁶⁷⁶ varit hos hvardera stammen af¹⁶⁷⁷ enahanda beskaffenhet, är intet¹⁶⁷⁸ tvifvel underkastadt. Men bland de i Kalewala befintliga¹⁶⁷⁹ runor synas åtskilliga hafva utvecklats på Karelsk botten. Hela mythen om Sampo¹⁶⁸⁰ torde¹⁶⁸¹ varit obekant för Tawaöstländska¹⁶⁸² folkstammen, ✨ och Lemminkäinens personlighet öfverensstämmer icke rätt väl med Tawaöstarnes¹⁶⁸³ allvarsamma och betänkliga lynne. Deremot afspeglar den fullkomligt Karelarnes raska¹⁶⁸⁴ wikinga-sinne. Wäinämöinen och Ilmarinen hafva väl varit gemensamma för begge¹⁶⁸⁵ stammarna; men då Karelarne uppfattat dem såsom historiska personer, synas deremot Tawaöstarne hafva egnat dem någon¹⁶⁸⁶ slags Gudomlig vördnad.

- 1669 Ulvila (Fi.)/Ulfsby (Swe.) on the west coast of Finland, N6822915 E227272 (N61°26'37" E21°52'56"). (TS)
- 1670 *mythiska* || Draft: 1. fornti[dens] || 2. mythiska
- 1671 *icke* || draft: ej
- 1672 *skörda* [...] *öfvertygelse* || Draft: 1. skörda. På de undersökningar, jag i detta anseende anställt, låta ännu inga bestämda resultat grunda sig; men jag har lagt mig || 2. skörda. På de undersökningar, jag i detta anseende anställt, låta ännu inga bestämda resultat grunda sig. Likväl har jag ännu icke kunnat komma ins <Reise> || 3. skörda. På de undersökningar, jag i detta anseende anställt, låta ännu inga bestämda resultat grunda sig. Likväl har jag ännu icke förmått utreda san[ningen] || 4. skörda. På de undersökningar, jag i detta anseende anställt, låta ännu inga bestämda resultat grunda sig. Likväl har det ännu icke lyckats mig || 5. skörda. Likväl har jag ännu ingen bestämd öfvertygelse
- 1673 *angifna* || Draft: 1. <----> || 2. angifna
- 1674 *emellan* || Draft: af de
- 1675 Castrén refers to the list of Tavastian and Karelian gods published by Bishop Michael Agricola (ca. 1510–1557) in the introduction to his Finnish translation of David's Psalter in 1551. Siikala 2013: 27–28. (TS)
- 1676 *kulten* [...] *stammen* || Draft: culten är hos hvardera folkstammen varit
- 1677 *af* || Draft: 1. <de> || 2. af
- 1678 *intet* || Draft: icke något
- 1679 *befintliga* [...] *synas* || Draft: 1. befintliga Sånger synas || 2. befintliga Runor torde || 3. befintliga Runor synas
- 1680 The *sampo* myth is one of the central themes on which the *Kalevala* epic is built and different interpretations of its meaning have been suggested. The *sampo* was a source of prosperity and it is assumed to have been the so-called pillar of the world bearing the heavens and when the latter

- rotate it, it becomes a mill producing wealth. Siikala 2013: 178–199. (TS)
- 1681 *torde varit* || draft: 1. <su> || 2. torde hafva varit || 3. torde varit
- 1682 *Tawastländska [...] öfverensstämmen* || Draft: 1. Tavastarne || 2. Tavastländska stammen. Begge stammarna hafva egt några egendomliga Gudomligheter och mythiska personer. Sjelfva Lemminkäinen || 3. Tavastländska stammen. Begge stammarna hafva egt några egendomliga Gudomligheter och mythiska personer, ja, man vore nästan frestad att tro || 4. Tavastländska stammen. Begge stammarna hafva egt några egendomliga Gudomligheter och mythiska personer och bland de runor, som besjunga Lemminkäinens bragder, kunna svårigen förklaras ur det Tawast[ländska] || 5. Tavastländska stammen. Begge stammarna hafva egt några egendomliga Gudomligheter och mythiska personer och Lemminkäinens personlighet återspeglar || 5. Tavastländska folkstammen, och Lemminkäinens personlighet öfverensstämmen
- 1683 *Tawastarnes [...] fullkomligt* || Draft: 1. Tawastländska folklynnnet || 2. Tawastarnes alwarsamma och betänkliga lynne, då han deremot || 3. Tawastarnes alwarsamma och betänkliga lynne me || 4. Tawastarnes alwarsamma och betänkliga lynne afspeglar deremot fullkomligt
- 1684 *raska* || Draft: 1. muntra || 2. raska
- 1685 *begge* || Draft: 1. båda || 2. begge
- 1686 *någon [...] Gudomlig* || Draft: en högre, ja någon slags gudomlig
- 1687 *har* || Draft: 1. ~ såsom Agricola || 2. har
- 1688 *stammen* || Draft: 1. ~ || 2. ~ sannolikt || 3. ~ <-----> || 4. stammen
- 1689 *skulle förutsätta* || Draft: 1. äro || 2. skulle förutsätta
- 1690 *Kuolajärvi* || Draft: Muonioniska
- 1691 *annat [...] philologiskt* || Draft: 1. ~ || 2. annat, som vårt kustland har att erbjuda, i philologiskt
- 1692 *särskilda* || Draft: särskilta

Åtminstone måste det sluga i Wäinämöinens karakter föras på Karelarnes räkning. För öfrigt har¹⁶⁸⁷ enligt all sannolikhet hvardera stammen¹⁶⁸⁸ egt några egendomliga Gudomligheter. – Du finner, att några bland dessa påstående skulle¹⁶⁸⁹ förutsätta en bevisning, som hvarken kan tillvägbringas i Kuolajärvi¹⁶⁹⁰, ej heller här wore på sitt ställe. Må vi derföre lemna mytherna och gå att skärskåda ett och annat¹⁶⁹¹, som vårt kustland har att erbjuda i philologiskt och antiquariskt hänseende.

- ✠ 483 ✠ Af eder, historici, indelas det Finska folket i många särskilda¹⁶⁹² stammar, såsom: *Karjalaiset, Savolaiset, Suomalaiset, Hämläiset, Pohjolaiset, Kainulaiset* (Westerbottningar!)¹⁶⁹³. Philologen kan omöjligen antaga mera, än tvenne folkstammar: den *Savolax-Karelska* och den *Tawastländska*. Språket¹⁶⁹⁴ i Nyland, Åbo län¹⁶⁹⁵ och Satakunda är uppenbart en försämrad Tawastländska¹⁶⁹⁶. Österbottniskan har åter efter gifna lagar utvecklat sig ur¹⁶⁹⁷ den Sawolax-Karelska dialecten, och sannolikt har Tawastländskan, hvartill den Österbottniska munarten¹⁶⁹⁸ i många fall närmar¹⁶⁹⁹ sig, bidragit till denna utveckling,¹⁷⁰⁰ liksom äfven i¹⁷⁰¹ Satakunda wissa språkegenheter förekomma, som röja ett Sawolaxiskt inflytande. Dessutom förefinnas i hvardera kustdialecten några idiomer af alldeles egen art. I Åbo Län, Satakunda¹⁷⁰² och nästan öfverallt vid kusten, der den Tawastländska stammen framträngt¹⁷⁰³, fördubblas ofta¹⁷⁰⁴ efter en kort vocal alla consonanter, om¹⁷⁰⁵ den efterföljande vocalen ✠ är lång, t. ex. *pahhaa, wihhaa, ajjaa, läjjään, wikkaa, takkoo, tullee, willaa, ommaan, sammaa*,

*tappaa, reppii, perrään, purree, wässyy, assuu, wettää, etteen, hyvvyyys*¹⁷⁰⁶, *avvain*. Denna fördubbling inträffar¹⁷⁰⁷ wanligen¹⁷⁰⁸ å första¹⁷⁰⁹ stafwelsen, någon gång äfwen den tredje och femte stafwelsen (t. ex. *otettavvaa, ajattellee, lynnähyttelleepi*), men alldrig i en accentlös stafwelse.¹⁷¹⁰ Å andra sidan¹⁷¹¹ händer det äfwen¹⁷¹² i vissa trakter, att consonanterna tvert emot regeln förenklas, i fall den efterföljande vocalen är kort, och detta inträffar förnämligaft i Casus Allativus, Adessivus och Inessivus, samt dessutom i några¹⁷¹³ andra enskildta fall, t. ex. *pääle, päälä, pääsä, kujeran, vihelän*,¹⁷¹⁴ m. m.¹⁷¹⁵ – Den¹⁷¹⁶ Österbottniska kust-dialecten röjer åter en afgjord benägenhet för aspirationer, som uppkomma derigenom, att af tvenne likartade vocaler, som äro åtskilda¹⁷¹⁷ genom spiranten¹⁷¹⁸ *h*, den förra antingen bortkastas, eller omkastas¹⁷¹⁹, t. ex. *panhan* eller *panhaan*¹⁷²⁰ i stället för *panna-*

485

han; otethan eller *otethaan* för *ote* ~~t~~ *tahan; keitethän* l. *keitethään* för *keitetähän*, *kirkhon* l. *kirkhoon* för *kirkkohon*¹⁷²¹ m. m.¹⁷²² – Alla¹⁷²³ dessa egenheter finnas förenade i den dialect af Finskan, som talas i Kemi, Torneå, Rovaniemi, Muonioniska¹⁷²⁴, Sodankylä och Enare. Jag tilltror mig ej att med bestämdhet kunna utreda¹⁷²⁵ grunden till dessa¹⁷²⁶ egenheter, men vill dock till deras¹⁷²⁷ förklarande anföra en iakttagelse, som jag gjort i Sombio by¹⁷²⁸ af Sodankylä Socken¹⁷²⁹. Nämnda¹⁷³⁰ by bebos så väl af Finska, som Lappska familjer, hvilka¹⁷³¹ sistnämnda icke allenaft iklädt sig Finnarnes seder och lefnadssätt, utan äfwen antagit deras språk. Nu¹⁷³² förekomma alla dessa i fråga warande¹⁷³³ språk-egenheter¹⁷³⁴ i wida högre grad hos Lapparne, än hos den

- 1693 *såsom* [...] *Westerbottningar!*) || Draft: såsom: Hämäläiset), Karjalaiset, Savolaiset, Suomalaiset, <och> <---> Kainulaiset, Pohjolaiset, m. m. – Probably after *Kainulaiset* belongs the addition in the margins of the draft version: med h[vil]ken sista en benämning, ~~hvar~~ *med* som likväl af Finnarne tilldelas vesterbottningar.
- 1694 *Språket* || Draft: 1. Ty språket || 2. Språket
- 1695 *län* || Draft: Län
- 1696 *Tawastländska* || Draft: 1. Savola[xiska] || 2. Tawastländska
- 1697 *ur* || Draft: ifrån
- 1698 *munarten* || Draft: dialecten
- 1699 *närmar* || Draft: 1. ~ || något ~
- 1700 *utveckling, liksom* || Draft: 1. utveckling. Ty fastän den wida största delen af Österbottens befolkning utgöres af Savolaxare, så kan man likväl taga för afgjort, att jemväl många Tawastländska familjer ditflyttat, ~~från T,~~ ~~loekade dertill~~ || 2. utveckling, liksom
- 1701 *i Satakunda* [...] *förekomma* || Draft: å andra sidan i Satakunda förekomma språkegenheter
- 1702 *Åbo* [...] *Satakunda* || Draft: 1. Satakunda, Åbo Län || 2. Åbo Län, Satakunda.
- 1703 *framträngt* || Draft: 1. framsp<---> || 2. framträngt
- 1704 *fördubblas ofta* || 1. fördubblas || 2. kan fördubblas || Ddraft: 1. fördubblas ofta || 2. fördubblas
- 1705 *om* [...] *vocalen* || Draft: 1. om den vocal, som följer på consonanten || 2. om efterföljande vocalen
- 1706 *hyvvyyys* || Draft: 1. hyvvää || 2. hyvvyyys
- 1707 In the draft version after this: *likväl dock nästan uteslutande endast andra stafvelsens begynnelse-bokstaf*, which Castrén struck out and replaced with the change written in the margin.
- 1708 *wanligen* || Draft: 1. likväl || 2. dock nästan uteslutande || 3. endast andra stafvelsens begynnelse-bokstaf || 4. dock s || 5. förnämligast

- 1709 *första [...] lynnähyttelleepi* || Draft: 1. första stafwelsen || 2. första, stundom äfwen den tredje stafwelsen (t. ex. ajattellee, otettavvaa o. s. v.) || 3. första stafwelsen, någon gång äfwen den tredje (t. ex. ajattellee, otettavvaa o. s. v.)
- 1710 In the dialects of the Finnish language, three different types of gemination phenomena are distinguished, called primary gemination, the secondary gemination of the south-western dialects and the secondary gemination of the eastern dialects. See Palander 1987: 9–16, on primary gemination also Nahkola 1987: esp. 17–35. (KH)
- 1711 *Å andra [...] enskildta fall* || Draft: ~~Deremet~~ Å andra sidan händer det icke sällan, att consonanterna framfor en kort vocal förenklas i ordens slutstafvelser, ~~hvilket alltid inträffar~~ och detta inträffar alltid med karakter-bokstafven i Casus Allat[ivus], Ades[sivus]. och Iness[ivus] samt dessutom i många enskilda fall
- 1712 *äfven [...] trakter* || äfven icke sällan
- 1713 *några* || Draft: många
- 1714 The shortening of geminates is found in three main regions, 1) the southwestern dialects, 2) dialects of northernmost Ostrobothnia and 3) dialects of south-eastern Finland and southern Savonia. On the distribution more detailed Rapola 1966: 273–277. (KH)
- 1715 *m. m.* || draft: o. s. v.
- 1716 *Den Österbottniska [...] afgjord* || Draft: Wid den Österbottniska kustdialecten röjer sig åter en viss
- 1717 *åtskilda* || Draft: åtskiljda
- 1718 *spiranten* || Draft: 1. consonanten || 2. spiranten
- 1719 *bortkastas eller omkastas* || Draft: 1. bortkastas || 2. dels bortkastas, dels omkastas || 3. bortkastas eller omkastas, d[eri]g[enom] de begge vocalerna flyta tills[amman] i ett ljud || 4. den förra omkastas
- 1720 In the draft version, Castrén originally wrote all these pairs of words with a short vowel in the last syllable and replaced them later with a long one.
- 1721 *kirkkohon* || Draft: kirkkohon, *tuphin* [in which *i* is struck out and replaced with *ii*] f.r *tuppihin*
- 1722 The variation of *h* in suffixal environments has been extensively investigated by Mantila 1992. (KH)
- 1723 *Alla dessa* || Draft: 1. Dessa || 2. Begge dessa
- 1724 *Muunioniska [...] Enare* || Draft: Muunioniska och Sodankylä. Också sker så wäl fördubblingen som aspirationen oftare och mera regelrätt i denna dialect än andra || 2. Muunioniska och Sodankylä. Också sker så wäl fördubblingen som aspirationen oftare och mera regelrätt i denna dialect än vid kustlandet || 3. Muunioniska och Sodankylä. Också sker så wäl fördubblingen som aspirationen oftare och mera regelrätt här än annorst[ädes] i landet.
- 1725 *utreda* || Draft: afgöra
- 1726 *dessa* || Draft: nyss nämnda
- 1727 *deras* || Draft: dess
- 1728 Most parts of Sompio village were submerged under the Lokka artificial lake in the 1960s. Mutenia was situated in Sodankylä at N7546353 E517243 (N68°1'51" E27°24'47") and Lake Sompiojärvi at N7552963 E518597 (N68°5'24" E27°26'48"). (TS)
- 1729 Castrén visited Sodankylä on his way back from Inari in the late summer of 1838. Therefore, he did not yet have the material on the Sodankylä dialect at his disposal while he was at Muunioniska. Thus, parts of his letter can be dated to between 1838 and 1841. (TS)
- 1730 *Nämnda [...] väl af* || Draft: 1. Denna || 2. Nämnda by bebos af så wäl
- 1731 *hvilka sistnämnda* || Draft: 1. men de || 2. hvilka sistnämnda hafva
- 1732 *Nu förekomma [...] högre grad* || Draft: 1. förekomma || 2. Men det är anmärkningsvärdt, att aspirationer och consonant-fördubblingar ega rum || 3. Men det är anmärkningsvärdt, att

- aspirationer och consonant-fördubblingar i wida högre grad ega rum
- 1733 It is unclear whether Castrén wrote *ifrågawarande* or *i fråga warande*.
- 1734 *språk-egenheter* || språk-idiomer
- 1735 *nämnda [...] förekomma*. || Draft: 1. ifrågawarande egenheter härröra af det Lappska språket, hvarest || 2. ifrågawarande egenheter härröra från Lappskan, der äfven i sjelfva verket aspirationer och consonant-fördubblingar äre *ganska* talrikt förekomma.
- 1736 *ljud [...] och* || Draft: ljud och
- 1737 *i Lappskan och Finskan* || Draft: 1. i <lapp-> och <----> || 2. i Lappskan och Finskan
- 1738 *att consonanterna [...] språket*. || Draft: 1. att Lappskan är har en wida större consonant-för[dubbling] || 2. att consonant-fördubblingen är i Lappskan wida allmännare, || 3. att consonant-fördubblingen är wida allmännare i Lappskan, än i dess || 4. att consonant-fördubblingen är wida allmännare i Lappskan, än uti *Æ*: i det Finska språket. || 5. att consonant-fördubblingen är wida allmännare i Lappskan än Finskan.
- 1739 *i det [...] sednare* || i det Lappska, som i
- 1740 *må* || Draft: 1. må || 2. vill
- 1741 *språk-classen* || Draft: språket
- 1742 *päiwä* || Draft: ~ sol,
- 1743 *L*. || Draft: Lapp. – similarly also with other words
- 1744 *tila* || Draft: ~, tillstånd,
- 1745 *tawara*, || Draft: ~, förmögenhet,
- 1746 *tuli*, || Draft: ~ eld,
- 1747 *kåta*, || Draft: ~ tält,
- 1748 *kala*, || Draft: ~ fisk,
- 1749 *harwa*, || Draft: ~ gles,
- 1750 *harvve*, || Draft: ~ <jöki>
- 1751 *reikä*, || Draft: ~ hål,
- 1752 *waara*, || Draft: ~ berg,
- 1753 *waras*, || Draft: ~ tjuf,
- 1754 *osa*, || Draft: ~ lott,
- 1755 *aivo*, || Draft: ~ hjerna,
- 1756 *oaivve* || Draft: ~, o. s. v.
- 1757 Castrén's observation of the prolongation of original short consonants in the Saami language(s) is correct concerning the strong grade of consonants. The grade alternation comprises basically all consonants in Saami. According to present-day interpretations, also some of the gemination phenomena in the dialects of northernmost Ostrobothnia can be explained by the influence of Saami. Palander 1987: 11. (KH)
- The words listed by Castrén in present-day North Saami: *beaivi, dilli, dávvir, dolla, goahhti, guolli, hárvvi, ráigi, várri, – –, oassi, oaivi*.
- 1758 *angifna consonant-förenklingen i* || Draft: nämnda förenklingen af karakter-bokstafven i casus
- 1759 *inverkan* || Draft: 1. inflytelse || 2. inverkan
- 1760 The tendency of shortening can be considered as a natural reduction change with no need to seek models in other languages. Rapola 1966: 274. Similar change is also found in such Baltic Finnic languages in which there is no reason to assume Saami influence such as the dialects of South-Western Finland, Votic and Estonian. (KH)
- 1761 *dessa [...] m. m.* || Draft: tvenne af dessa casus redan försvunnit ur Lappskan och den tredje förändrats, så återstår likväl några enskilda ord med den ursprungliga casus-ändelsen och i dem är karakter-bokstafven enkel, t. ex. *bagje-le* (allat.), *siske-le*, *davve-le*, *ala*, ~~lus~~ *lusas lusa, sisa*, m. m.
- 1762 *stöd* || Draft: 1. grund || 2. stöd
- 1763 *och [...] Finnarnes* || Draft: 1. ~ || 2. sammanblandat sig med Finnarne ~~samt~~ och antagit deras
- 1764 *Finnarnes* || Draft: deras
- 1765 *lefnadssätt och språk* || språk och lefnadssätt || Draft: lefnadssätt och språk ~~med bibehållande]~~
- 1766 *likväl* || Draft: dock
- 1767 *tungomål* || Draft: 1. språk || 2. tungomål

- 1768 *sedermåra* || Draft: ~ äfven
 1769 *i [...] språket* || Draft: i Finskan
 1770 The clean copy written by Castrén ends here. The rest of the text exists only in draft form.
 1771 *winner* || skulle vinna
 1772 *trowärdighet [...] med hvarandra* || 1. trowärdighet så wäl af Finska traditioner, som af det i nordliga Finland vanliga förhållandet || 2. Enligt traditioner hafva Finnar och Lappar lefwat fredligt till[samman] || 3. trowärdighet af en hos Finnarne allmänt gängse tradition. Traditionen förmäler, att Finland ursprungligen beboddes af Jättar, hvilka med woro Hedningar och med Christendomens införande flydde ur landet, och Lappar || 4. trowärdighet af den gängse traditionen || 5. trowärdighet den hos vår allmoge gängse traditionen || 6. trowärdighet af en hos Finnarne allmänt gängse tradition. Traditionen förmäler, att || 7. trowärdighet af den hos vår allmoge gängse traditionen, enligt hvilken || 8. trowärdighet af den hos vår allmoge gängse traditionen, att Finnar och Lappar lefwat fredligt tillsammans, men att de sistnämnda
 1773 *Lapparne [...] dragit* || 1. Lapparne varit tvungna att, i brist på renbeten, draga sig || 2. Lapparne hafva sjelfmant dragit
 1774 *mera* || ho
 1775 *att [...] i landet* || 1. att de || 2. att flere bland dem Lappar, som ej äflats med renskötsel, d. ä. ~~Fiskare-Lappar~~ Fiskare-Lapparne, hvilkas ~~lefnadsätt~~ lefnadsätt i sjelfwa verket utgör en länk emellan det nomadiserande och stationära lifvet, qwarstadnat i landet
 1776 *Endast [...] antagande* || 1. Genom anförda || 2. Att Lappsken företrädesvis lemnat spår efter sig i ~~kustspråket~~ kustspråket wid hafskusten vore äfven lätt förklarligt genom || 3. Också || 4. På annat sätt || 5. Endast g[enom] || 6. Endast geri[enom]
 1777 *kustspråket* || <-->

genuint Finska befolkningen. Det är således sannolikt, att nämnda¹⁷³⁵ språk-idiomer, äro ett urgammalt arf ifrån Lappsken, der 486 jemwäl både aspirationer och consonant-fördubblingar ganska talrikt förekomma. Såsom bekant är, eger Lappsken tre aspirerade ljud¹⁷³⁶, hväsljuden oberäknade, och en jemförelse emellan beslägtade ord i¹⁷³⁷ Lappsken och Finskan har öfvertygat mig derom, att¹⁷³⁸ consonanterna fördubblas vida oftare i¹⁷³⁹ det förra, än i det sednare språket. Exempelvis må¹⁷⁴⁰ jag anföra några ord ur hvardera språk-classen¹⁷⁴¹: F[inska] *päiwä*,¹⁷⁴² L[appska]¹⁷⁴³ *bæivve*; F. *tila*¹⁷⁴⁴, L. *dille*; F. *tawara*,¹⁷⁴⁵ L. *davvir*; F. *tuli*,¹⁷⁴⁶ L. *dolla*; F. *kåta*,¹⁷⁴⁷ L. *goatte*; F. *kala*,¹⁷⁴⁸ L. *guolle*; F. *harwa*,¹⁷⁴⁹ L. *harvve*,¹⁷⁵⁰ F. *reikä*,¹⁷⁵¹ L. *raigge*; F. *waara*,¹⁷⁵² L. *woarre*; F. *waras*,¹⁷⁵³ L. *warras*; F. *osa*,¹⁷⁵⁴ L. *oasse*; F. *aivo*,¹⁷⁵⁵ L. *oaivve*^{1756, 1757} – Den i det föregående angifna¹⁷⁵⁸ consonant-förenklingen i Allativus, Adessivus och Inessivus är troligen också en följd af Lappskens inverkan^{1759, 1760} Ty ehuru 487 dessa¹⁷⁶¹ casusändelser till största delen försvunnit ur språket, så finner man dock af de ord, hvari de blifvit bibehållna, att karakter-bokstafven i casus-ändelserna varit enkel, t. ex. *bagjele*, *siskele*, *davvele*, *ala*, *lusa*, m. m.

I stöd¹⁷⁶² af det anförda vill väl du, såsom historicus, uppställa den hypothes, att enskilda Lappfamiljer troligen qwarstadnat i Finland, och¹⁷⁶³ antagit Finnarnes¹⁷⁶⁴ seder, lefnadsätt¹⁷⁶⁵ och språk, men likwäl¹⁷⁶⁶ bibehållit några egenheter ur sitt eget tungomål¹⁷⁶⁷, hvilka sedermera¹⁷⁶⁸ wunnit burskap 496 i¹⁷⁶⁹ det Finska språket.¹⁷⁷⁰ Denna hypothes winner¹⁷⁷¹ trowärdighet¹⁷⁷² af den hos

vår allmoge gängse traditionen, att Finnar och Lappar lefvat fredligt tillsamman med hvarandra. – Efter landets uppodling säges väl Lapparne¹⁷⁷³ hafva dragit sig allt mera¹⁷⁷⁴ norrut; men det är troligt, att¹⁷⁷⁵ flere Fiskare-Lappar qvarstadnat i landet och under tidernas lopp sammansmält med Finnarne till ett folk. Sådant har åtminstone förhållandet varit i den nordliga trakten af Finland, och är det till en del ännu i dag. Endast¹⁷⁷⁶ genom det antagande, att *Fiskare-Lappar* qvarblifvit i Finland, kan man förklara orsaken, hvarföre kuståspråket¹⁷⁷⁷ företrädesvis varit utsatt för inflytelse af Lappska.

497 Att Lapparne i¹⁷⁷⁸ fordna dagar verkli- gen bebott Finland, är af eder, historici, 498 längesedan antaget i stöd af de uppgifter, som finnas¹⁷⁷⁹ hos Johannes Buræus¹⁷⁸⁰, M. Olaus Petri Niurenus¹⁷⁸¹, Zacharias Plantinus¹⁷⁸² samt i en testamentarisk disposition till St Henrics kyrka i Åbo af Magnus¹⁷⁸³ Kazi¹⁷⁸⁴ (Kaasa)¹⁷⁸⁵. Emot¹⁷⁸⁶ dessa uppgifter kan likväl anmärkas, att de dels grunda sig på osäkra källor, såsom Buræi, dels på dunkla hörsagor, såsom Niurenii och Plantini, samt att benämningen¹⁷⁸⁷ Lapp, såsom sjelfva¹⁷⁸⁸ ordets etymologie tillkännagifver, icke uteslutande tillhört den Lappska folkstammen, utan sannolikt äfven¹⁷⁸⁹ af söderbyggare blifvit begagnad till att utmärka nordligare bosatta Finnar (se Suomi, 2. H.)¹⁷⁹⁰. Af samma skäl minskas¹⁷⁹¹ äfven halten af deras bewisning, som trott¹⁷⁹² sig kunna afgöra saken genom åberopande af en¹⁷⁹³ mängd i Finland befintliga ortsnamn, i hvilka ordet Lapp förekommer, t. ex. Lappfjärd, Lappträsk, Lappå¹⁷⁹⁴, Lappvik, Lappajarwi, Lappee[n]randa (*Wildman-*

- 1778 *i fordna [...]* || bebott
 1779 *finnas hos* || meddelas af
 1780 Johannes Bureus (1568–1652) was born in in Finland and later director of the Royal Library and Royal Archives in Stockholm. He studied rune inscriptions and Swedish language and proposed the collection of folk poetry. Nenonen – Teerijoki 1998: 60. (TS)
 1781 Olaus Petri Niurenus (1580–1645) was vicar of Umeå and the author of several writings on the Saami people. His main work *Laplandia* was not published until 1905. Fjellström 1990. (TS)
 1782 Zacharias Plantinus (1620/1626–1688) was Olaus Petri Niurenus's son and a pastor. He is particularly known for a Saami word list which he probably compiled in 1672 in Offerdal, Sweden. Setälä 1890: 86–87. (TS)
 1783 *Magnus* || Katz[i]
 1784 Castrén has an asterisk here like the sign of a footnote, but there is no footnote.
 1785 On 5 Jan. 1390, Magnus Kase, bailiff of Tavastia, donated an estate to the church except for its squirrel hunting forests, fishing waters and the Lapps belonging to it. *Diplomatarium fennicum* DF 986, <http://df.narc.fi/document/986>. (TS)
 1786 *Emot [...]* *Plantini* || 1. Men hvad dessa uppgifter beträffar, så || 2. Men de tre förstnämnda uppgifter grunda sig dels på osäkra källor, de[ts] såsom Buræi, dels på dunkla hörsagor såsom Niurenii och Plantini, och kunna således icke gälla för fullkomligt tillförlitliga bewis. Hwad åter Kaasas testamente beträffar, så kan väl dess authenti betviflas, men
 1787 *benämningen* || ordet
 1788 *sjelfva ordets* || redan dess
 1789 *äfven [...]* *utmärka* || 1. äfven blifvit begagnad till || 2. äfven varit en allmän beteckning för
 1790 Castrén 1841.
 1791 *minskas* || förefaller
 1792 *trott* || 1. genom || 2. sökt

- 1793 *en* || <-->
 1794 Lappo, Lapua.
 1795 (*Wildmanstrand*) || (Willman[strand])
 1796 *Finland* || Finska
 1797 *Åtskilliga* || Flere
 1798 At present, Lapp cairns are usually mean burial cairns situated in the inner parts of the country and dating mainly from the Bronze Age. They are mostly without any finds. Because the ancestors of the present-day Saami population mainly inhabited the inner parts of Finland, they may indeed have a connection with 'Lapps'. Lavento 2015: 168–169. (TS)
 1799 *mig* [...] *hitintills* || hittills
 1800 *har jag sökt* || beslöt ja[g]
 1801 *öfvertyga* || grund[a]
 1802 *tillvaro och beskaffenhet* || 1. beskaffenhet || 2. så väl tillvarelse
 1803 *dessa minnesmärken* || dem
 1804 *att* [...] *Lapprösen* || att slika rösen väl funnits på fler[e]
 1805 *Lapprösen* || slika ~
 1806 *Jättrösen* || så kallade ~
 1807 *ugnarne* || de så kalla[de]
 1808 *i* [...] *skogar* || 1. i stugor och || 2. i djupa stugor
 1809 *Likväl* || Dock
 1810 *varit* || äfven ~
 1811 (*ugnställen*) || (ugnstäder)
 1812 *föga* [...] *anmärkningsvärdt* || ej in annat att anmärka
 1813 *jordbewuxna* || ~, samt att de äro öfre
 1814 *deremot* || <a>
 1815 *saknat ugnar* || ej varit försedda med någon varit utan
 1816 *kring* || äfven ~
 1817 *multnade* || for [förruttnade]
 1818 *stockar* || 1. ~, byg || 2. ~, som
 1819 *icke* [...] *vara* || ej äro
 1820 *Finnarnes* [...] *ugnar* || Finnarne enligt traditionen alldrig begagnat eldstäder, ut[an]
 1821 This passage is based on Castrén's text *Ett Postscriptum*. See p. 194. (TS)
 1822 *Nämnda* [...] *Finland*. || 1. De af mig undersökta stenrösen hafva || 2.

498 *strand*¹⁷⁹⁵ o. s. v. En wida mera 498 bevisande kraft äga en mängd i Finland¹⁷⁹⁶ gängse traditioner, hvari man igenkänner Fiskare-Lappen, sådan han ännu i dag visar sig så väl i sitt yttre, som inre lif. Åtskilliga¹⁷⁹⁷ Författare omnämna äfwen ett slags monumenter efter Lapparne, som kallas Lapprösen (Lapin rau-niot).¹⁷⁹⁸ Då ingen mig¹⁷⁹⁹ vetterligt hitintills undersökt dessa rösen, utan grundat sina påståenden om deras tillvaro på blotta traditioner, så har¹⁸⁰⁰ jag sökt att genom egna undersökningar öfvertyga¹⁸⁰¹ mig om deras tillvaro och beskaffenhet¹⁸⁰². Att finna så beskaffade rösen är ingen lätt sak. Ty ehuru de omtalas så väl i Österbotten, som Savolax och Karelen, Satakunda och Tawastland, så är det likväl ganska svårt att träffa på dessa¹⁸⁰³ minnesmärken. Äldre personer förtälja, att¹⁸⁰⁴ de i sin ungdom sett många Lapprösen¹⁸⁰⁵, men påstå, att de sedan den tiden mestadels blifvit förstörda. På somliga ställen förvexlas de åter med *Jättrösen*¹⁸⁰⁶ (om hvilka nedanføre) och ugnarne¹⁸⁰⁷ efter de så kallade *piilo-pirtit*, d. ä. lönnstugor, som under stora ofreden blifvit uppbygda i¹⁸⁰⁸ djupa skogar. Likväl¹⁸⁰⁹ har jag varit¹⁸¹⁰ i tillfälle att undersöka några få stenrösen, som troligen tillhört Fiskare-Lappar och påtagligen tjenat 499 till eldstäder, hvarføre de äfven benämnas *uunin siat* (ugn-ställen)¹⁸¹¹. Wid dem är föga¹⁸¹² mera anmärkningsvärdt än att de äro ganska små och waneligen jordbewuxna¹⁸¹³. De öfversta stenarne äro brända, de underliggande deremot¹⁸¹⁴ oförändrade, hvilket bewisar, att dessa eldstäder saknat¹⁸¹⁵ ugnar. På ett och annat ställe har jag kring¹⁸¹⁶ stenröset märkt spår af multnade¹⁸¹⁷ stockar¹⁸¹⁸. Bönderne försäkra, att så

dana rösen icke¹⁸¹⁹ kunna vara *tämän kansan tekemiä*, i thy att Finnarnes¹⁸²⁰ eldstäder i alla tider skola varit försedda med ugnar.¹⁸²¹ Nämnda¹⁸²² monumenter synas således lända till något, om äfven svagt, bevis för Lapparnes vistelse i Finland. – Utom dem har man i de nordliga delarne af landet visat mig ett slags gropar¹⁸²³, *Lapin haudat* (Lappgrafvar) benämnda.¹⁸²⁴ Jag har redan tillföre beskriovit dem¹⁸²⁵ och anmärkt, att man medelst grävning finner i deras botten aska, bränd sten och brända jernstycken m. m. De skola varit öfvertäckta och hafva enligt traditionen utgjort Lapparnes urälsta bostäder.¹⁸²⁶ Äfven är af mig förut omnämndt¹⁸²⁷, att spår af dylika boningar ännu anträffas i Enare, hvarest färhusen är ungefär på lika sätt inrättade. Till¹⁸²⁸ och med några bland Fiskar-Lapparnes kåtor i Enare vittna om ett sådant boningssätt. – Det finnes ännu ett annat slag af grafvar, som äro större och enligt traditionen blifvit¹⁸²⁹ af Lapparne begagnade till vildrensfängen. Några bland dem äro försedda med trädväggar, och det är troligt, att de i Finland befintliga stengrafvar tjenat till samma ändamål. Sißtämnda slag af grafvar har jag väl icke sjelf sett, men har dock af trovärdiga personer inhämtat, att sådana¹⁸³⁰ minnesmärken skola finnas i Kiimingi kapell samt i Kesälaks socken vid Willa¹⁸³¹ by kanske äfven i Siikajoki¹⁸³².

Ännu återstår ett bevis för Lapparnes vistelse i Finland, bestående i en mängd ortsnamn, som till sitt ursprung äro Lappska. Sådana benämningar förekomma ymnigt i norra delen af landet. Exempelvis må anföras: *Akon koski*, *Akon korwa*, *Akon järvi*, *Akon lahti* (af *Aku*, en Lappske Gudomlighet), *Äjän selkä* (en

Sanningenligt måste jag ännu anmärka || 3. Jag öfverlemnar åt dig att afgöra, huruvida dessa stenrösen tillhört Lappar, eller

- 1823 *gropar* || 1. monum[enter] || 2. minnesmärken
- 1824 [...] *benämnda*. || ~ De äro redan så jordbewuxna, att deras ursprungliga form och storlek ej med noggrannhet kan bestämmas. I sitt närvarande skick äro de runda, vid pass tre vid pass två alnar djupa.
- 1825 See p. 114, 124; Castrén 1852a: 85–86.
- 1826 Castrén interprets the ‘Lapp graves’ elsewhere also as reindeer hunting pits and does not specify what he considers to be the main differences between the two types of pits or their distinctive features. The term ‘Lapp grave’ is not used in present-day archaeological terminology. See p. 124. (TS)
- 1827 *omnämndt* || an[märkt]
- 1828 *Till och [...] vittna* || Jag har till och med hört omtalas, att några Fiskare} bland Fiskar-Lapparnes kåtor i Enare ännu i dag skola vittna
- 1829 *blifvit* || 1. ~ || 2. hafva ~
- 1830 *sådana* || de<s>[sa]
- 1831 Castrén 1870g: Willala – See p. 582.
- 1832 In Castrén’s time the centre of Siikajoki parish in Ostrobothnia was situated at N7192234 E392646 (N64°50’14” E24°44’13”). (TS)
- 1833 Lumijoki is in Northern Ostrobothnia at N7191537 E413835 (N64°50’14” E25°11’1”). (TS)
- 1834 Kuusamo is in the eastern part of Northern Ostrobothnia, at N7317588 E599806 (N65°57’49” E29°11’47”). (TS)
- 1835 *egendomligt* || inh[emsk]
- 1836 *Uleåborg* || som enligt
- 1837 *det Finska [...]* || 1. antingen || 2. <---->
- 1838 *folket [...]* *hugskott*. || 1. folket i gemen, eller åtminstone de så kallade *Quener* (Kainulaiset), hvilka man utan någon giltig anledning hållit för en Finsk folkstam *Kainulaiset* kallas ännu i

dag af Finnarne Kainu och Kainun maa äro benämningar hvarmed ännu i dag Finnarne beteckna ~~Westerbottningar~~, och ~~Westerbotten~~ och äfven jag ofta återopade stället i Egils Saga räknas Qvinland inom Sveriges område. Rask har sökt bevisa att Jätte varit en de fordna Skandinaverner med Jättna-Jöttnar och Qvener äro identiska, Qvener eller Kainulaiset har han åter på Renwalls auctoritet ansett för en Finsk folkstam. För öfrigt Huru åter Jättarnes identitet med Finnarne öfverhufvud beträffar, så synes mig || 2. folket liksom åter Dvergarne och Lappar vore identiska

Castrén is referring to *En Udsigt over de Lappiske og Finniske Stammers Historie* by the Danish philologist Rasmus Rask (1787–1832), published posthumously in 1834. Rask had proposed this interpretation in 1815 in his publication of Ottar's and Ulfsten's travelogues. The Finnish vicar and philologist Gustaf Renvall (1781–1841) considered *Kainuu* or *Quænland* to be synonymous with Ostrobothnia. Rask 1834: 84–85, 314–315, 332–333; Renvall 1826: 49; Wiklund 1896: 114; Julku 1986: 18; Holmberg 1976: 173. On Renvall see Väisänen 2006/2009; on *dvergs* and *jotuns* concisely in Pulkkinen 2005a. In Egil's Saga *Kvenland* was listed between *Helsingialand* and *Finnland*. Egils Saga: 36. (TS)

1839 By Rudbeckiana, Castrén means a romantic embellishment or even imagined history in the sense of the Swedish historian Olof Rudbeck Sr. (1630–1702). On Rudbeck, see, e. g. Alkarp 2009: 137–144. (TS)

1840 *grundar* || bygger

1841 Struck out here in the margin of the mscr: *Den på hypotesen*

1842 *namnet Jättar* || denna benämning

1843 Castrén later changed his opinion about the builders of what we now call Bronze Age burial cairns and assumed that they were Finns. Cf.

mo i Lumijoki¹⁸³³), Äian paikka (af Äiä, motsvarande Finnarnes *Ukko*), *Seitakorwa* (af *Seita*, som är en benämning på Lappska Gudabilder), *Kätkäwaara* (af *geädge*, sten),
 ✦ 501 *Njoma* ✦ *laisen selkä* i Kuusamo¹⁸³⁴ (af *njobmel*, hare), *Turun korwa*, *Torangi*, *Torakan korwa* (af Tor, som torde vara en egendomligt¹⁸³⁵ Lappsk Gud); *Kuolajärwi* (af *guolle*, fisk), *Oulu* (Uleåborg¹⁸³⁶, som enligt traditionen fått sitt namn af en på *Kallisen mäki* bosatt Lapp, vid namn *Oula*), *Ouluwaara*, *Oululampi*, *Oulungansuu*, m. m. ✦ Må detta vara nog sagdt om Lapparnes vistelse i Finland. Jemte dem omtalar traditionen att ännu äldre i Finland bosatt slägte, som är bekant under namn af *Jätit*, *Jättiläiset*, *Jatulit*, *Hiidet*, motsvarande Svenskarne *Jöttnar* eller *Jättar* och Lapparnes *Stalok*. Åtskilliga förf[attare] hafwa welat inbilla sig, att i den Skandinawiska Sagan med Jöttnar betecknas det¹⁸³⁷ Finska folket¹⁸³⁸ liksom åter Dvergarne vore identiska med Lappar men denna hypothes tyckes höra till antalet af Rudbeckiana¹⁸³⁹, eller hvad man må benämna det slags historiserande, som grundar¹⁸⁴⁰ sina resultater på lösa hugskott.¹⁸⁴¹ Med wida större skäl kunde man påstå, att Finnarne med namnet¹⁸⁴² Jättar afsett de Svenske, så wida ett slags stenrosen, som utan twifvel blifvit uppbygda af Svenskar¹⁸⁴³, wanligen benämnas *Jätin haudat*. Men denna benämning har, såsom jag¹⁸⁴⁴ i det följande skall söka ådagalägga, mera sannolikt sin grund i en helt annan omständighet. – Jättarne äro nordens
 ✦ 504 ✦ giganter, de föreställa den råa naturmennisken, som med sin physiska styrka trotsar sjelfva Gudarna. Den Finska traditionen låter Jättarne slunga klippor och berg, och den

erkänner ingen ting, som i styrka kan jämföras med detta inhumana slägte.¹⁸⁴⁵ Oaktadt sin oerhörda styrka måste Jättarne likväl, enligt traditionen, vika för det evangeliska ljuset, hvilket innebär, att christendomen humaniserat människorna. Sagan om Jättarne synes alltså vara en¹⁸⁴⁶ myth ifrån folkets naturtillstånd¹⁸⁴⁷ – från den tid, då själskrafterna ligga utvecklade och den fysiska styrkan utgör människans allt i allom. Denna saga igenfinnes derföre äfven hos hvarje nation, som från barbarie upparbetat sig till någon högre grad af cultur och civilisation.

Men för att återkomma till Jätte-rösen, så hafva de utan tvifvel af det skäl blifvit förknippade med sagan om Jättarne, att somliga bland dem bestå af stenar, hvilka, för att begagna allmogens uttryck, ”vanliga människor omöjligan mäktat handtera”.¹⁸⁴⁸ Ganander har i Åbo¹⁸⁴⁹ Tidningar för år 1782¹⁸⁵⁰ beskrifvit de af honom så kallade Ättehögarne i Laihela Socken, hvarest de finnas i största mängd.¹⁸⁵¹ För öfrigt anträffas de mest öfverallt i¹⁸⁵² kustlandet, i synnerhet längsefter Bottniska viken; men norr om Kalajoki¹⁸⁵³ har jag icke hört dem omtalas.¹⁸⁵⁴ Ytterst få rösen äro funna högre upp i landet. Någorstädes har jag likväl sett uppgifvas, att de ännu förefinnas i Saar[i]järvi¹⁸⁵⁵, och jag har sjelf undersökt ett jätteröse i Lappajärwi Socken¹⁸⁵⁶. Nämnda rösen höja sig upp från marken i det närmaste likt en kon; somliga¹⁸⁵⁷ äro aflånga och i spetsen något insjunkna. Deras storlek är ganska olika. Ganander säger sig hafva funnit ett, som innehållit¹⁸⁵⁸ 29 famnar i omkrets och nio i höjden. Såsom¹⁸⁵⁹ Ganander anmärker, hvila de största rösen på stora, jordfasta

Förslag till en undersökning af de i Finland befintlige grafkumlen, Castrén 2017a: 106–109. (TS)

- 1844 jag [...] ådagalägga || i det följande skall ådagaläggas
- 1845 [...] slägte. || ~ En tre dagar gammal flicka gick händelsewis ut på fältet och träffade der en man, som plöjde upp sin åker med ett par oxar. Flickan tog karl, plog och sjelfva oxarna i sitt förkläde, bar dem till sin moder och frågade om icke de behornade voro torndyflar.
- 1846 en myth || ett minne
- 1847 naturtillstånd || råhets
- 1848 Castrén means, above all, the Bronze Age burial cairns known especially along the coasts here. Lavento 2015: 160–170. (TS)
- 1849 Åbo || gamla
- 1850 Ganander 1782.
- 1851 [...] mängd. || ~ Han uppgifver deras antal till mera än 200 stycken.
Castrén has copied Ganander's article: KK Coll. 539.2: 167–168.
- 1852 i || vid
- 1853 Kalajoki is at N7128925 E351622 (N64°15'15" E23°56'16"). (TS)
- 1854 They are now known from along the whole Ostrobothnian coast up to the north. Lavento 2015: 160–170. (TS)
- 1855 Saarijärvi is in Northern Tavastia at N6953922 E411258 (N62°42'18" E25°15'55"). (TS)
- 1856 Lappajärvi is situated in Southern Ostrobothnia at N7013649 E331515 (N63°12'44" E23°38'54"). (TS)
- 1857 somliga [...] insjunkna. || 1. dock || 2. de flesta äro dock insjunkna och må
- 1858 innehållit || varit
- 1859 Såsom [...] igenom röset. || 1. I botten af dem befinner || 2. I botten af dem finner man några (vanligen tre) jordfasta stenar, och i ett enda nedrifvit sten-röse fann jag spår af || 3. I botten af dem finner man några (vanligen tre) jordfasta stenar, och i ett enda nedrifvit sten-röse har jag märkt s[tenmur] || 4. I botten af dem

- finner man några (vanligen tre) jordfasta stenar, och i ett enda nedrifvit sten-röse ~~märk~~ ser man en stenmur, som löper midt igenom röset.
- 1860 Mscr: *begrus*, corrected according to Castrén 1870g.
- 1861 Bronze Age cairns can have different types of internal structures, including stone rings and cists as well as walls separating primary and secondary burials. The cremation burial custom was in use. Lavento 2015: 163–165. (TS)
- 1862 Vöyri (Fi.)/Vörå (Swe.) is in Southern Ostrobothnia at N7011270 E261092 (N63°9'4" E22°15'20"). (TS)
- 1863 *Finnarnes* || Finska
- 1864 *dels* || så
- 1865 *Dock [...] lemna* || Ännu måste jag
- 1866 *skulle* || skol[a]
- 1867 *hålla* || anse
- 1868 *urgamla* || <-----> gamla
- 1869 *såsom [...]* || stensättningar och
- 1870 The drawing Castrén refers to has not been found.

stenar, ”som stå midt i rundelen”, och i några finner man en stenvägg, som löper midt igenom röset. I botten af dessa rösen har man vanligen funnit aska, be[n]grus¹⁸⁶⁰ och kål.¹⁸⁶¹ Ganander har till och med gjort fynder af guldringar, förbrända häst-smycken, messings-kedjor, stycken af hjälmor och värjor m. m. Jag är i besittning af ett spjut, som blifvit uppgräfvat ur ett Jätte-röse i Wörå¹⁸⁶² och röjer tydligen spår af eldens åverkan.

Det är troligt, att ofvanberörde Jätterösen tjenat till monumenter öfver slagne Svenska hjeltar, sedan deras ben enligt Odins lag först blifvit förbrända till aska. Detta bestyrkes 506 af Finnarnes¹⁸⁶³ traditioner, enligt hvilka de tjenat Jättarne till *grafvar*, såsom de äfven vanligtvis benämnas. Att de åter blifvit uppförda af Svenskar, bevisas dels¹⁸⁶⁴ af dylika rösens tillvaro i Sverige, dels äfven deraf, att så beskaffade monumenter förnämligast anträffas vid kusten. Dock¹⁸⁶⁵ bör jag ej lemna oanmärkt, att traditionen äfven finnas, enligt hvilka de skulle¹⁸⁶⁶ vara Finnarnes nedramlade fästen (linnat), Lapparnes kyrkor eller förvaringsrum för deras Gudabilder (Lapin kirkot), Jättarnes ugnar (Hiitten kiukaat). Några hålla¹⁸⁶⁷ dem till och med för *urgamla*¹⁸⁶⁸ boningar, och Ganander yttrar den förmodan, att de blifvit begagnade till vißthus; men jag anser dessa uppgifter icke förtjena någon vidare uppmärksamhet.

Utom rösen finnes ännu ett annat slag af minnesmärken, som påstås hafva tillhört Jättar och kallas *Jatulin tarhat* (Jätte-hägnader). De äro såsom¹⁸⁶⁹ hosföljande teckning utwisar¹⁸⁷⁰, stensättningar med många slingrande gångar, inom hvilka det behagat de

hederwärda Jättarne att springa omkring, tills de efter mycket omak omsider kommit ur den kuriösa trollkrets. Äfven dessa minnesmärken anträffas mest på kustorterna, och i Kemi finnes en antiqvitet af detta slag, hvarå man skönjer ett af stenar infattadt årtal, hvari likväl allenast siffrorna 14-- äro läsbara. Troligen äro äfven dessa minnesmärken ett verk af Svenskarne; ty Finnarne hvarken widkännas dem, ej heller hafva de någonsin visat någon benägenhet för slik Gymnastik.

Ännu skulle det roa¹⁸⁷¹ mig, att anföra några traditioner om Jättarne, deras styrka, lefnadssätt¹⁸⁷² m. m., men¹⁸⁷³ denna min epistel måste i dag expedieras.

- 1871 *roa mig* || återstå
 1872 *lefnadssätt* || lefnadssätt, lynne
 1873 *men [...] expedieras* || 1. men min kammare är <otan> || 2. men i dag är jag bjuden på ett bröllop, och i morgon måste jag med Domare-suiten expediera detta <----> denna min epistel. || 3. denna min epistel måste ännu i dag expedieras <emedan> med några bönder. Kanske kan den tjena oc[h]